ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНД ТАВИХ ХЯНАЛТ ХАРИУЦЛАГА

Б. Нарантуяа

1. ОРОСЫН ХОЛБООНЫ УЛС

1.1. ОХУ дахь хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай асуудал

ОХУ-ын хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний асуудлыг ярихад олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн удирдлага, сэтгүүлчдийн чадвараас гадна улс төрөөс хараат бусаар мэдээлэх, дарамт шахалтгүйгээр ажиллах орчны талаар хөндөх болдог. Оросын хэвлэл мэдээлэлд телевиз, радио, тогтмол хэвлэл болон интернэтийг багтаах ба ОХУ -ын хуулийн дагуу улсын болон хувийн өмч байна. Орчин үеийн хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний орчин, нөхцөл байдал, үзэл бодол нь олон төрлийн олон улсын байгууллагуудаас шүүмжлэл хүлээсээр байна. Олон улсын хэвлэл мэдээллийн байгууллагаас ОХУ бол Европын улсуудаас сэтгүүлчдэд хамгийн аюултай улс гэж үзжээ[82].

Үндсэн хуулиндаа хэвлэлийн болон үг хэлэх эрх чөлөөг зарлан тунхагласан /**Эрх зүйн орчин хэсгээс үзнэ үү**./ боловч шүүхийн тогтолцоон дахь хээл хахуул болон улс төржих асуудал нь санаа зовоох бөгөөд хэдхэн үлдсэн хараат бус сэтгүүлчдээ мөрдөх, хэрэгт татах зэрэгт албаны хүмүүс хэрэглэж байв. Эрх баригчид засгийг шүүмжлэх, түүний дотор хэвлэл мэдээлэл, сэтгүүлчид хэт туйлширч байна гэж үзэж байжээ. 2010 онд авлига, хээл хахуул, дотоодын терроризмын халдлага болон улсын эдийн засгийн хямралын хажуугаар ОХУ дахь хэвлэлийн эрх чөлөө тун хангалтгүй, тааруухан хэмжээнд байсаар байна.

2010, 2011 оны байдлаар иргэний болон эрүүгийн хэргүүдийн ихэнх нь сэтгүүлчдийн эсрэг чиглэсэн байв. Тухайлбал, 2010 оны 11 сард Москвагийн Химкийн шүүхэд Михайл Векетов эрүүгийн гүтгэлгийн хэрэгт буруутгагдсан ба Химки хотын дарга Владимир Стрелченко телевизэд өгсөн ярилцлагандаа энэ хэрэг нь санаа зовоосон компанит ажлуудын нэг болсон талаар дурдсан байна.

2008 онд Векетов “Химкинская правда” сонинд Химки тосгоны замын байгууламжийн талаарх төслийн Москва хотын эргэн тойрныг ойжуулах болон хүрээлэн буй орчинд нөлөөлөх хор хөнөөлийн талаар шүүмжлэл бичсэнийхээ дараа зэрлэг хэрцгийгээр зодуулж байсан байна. Ингээд 12 сард Химки хотын шүүх Векетовыг гэм буруутайд тооцсон бөгөөд энэ үед тэрээр 2008 оны халдлагаас болж тахир дутуу хүний тэргэнцэрт суудаг, ярих чадваргүй болж үлдсэн байжээ. Иймэрхүү хэргүүд ар араасаа гарсаар байжээ.

Москвагийн хараат бус “Шинэ сонин” сонинд мэдээлэл холбоо харилцааны бүртгэл хөтлөх тусгай байгууллага Роскомнадзор /Хэвлэл мэдээлэл, харилцаа холбоо, технологийн мэдээлэл, телекомын хүрээ дэх удирдлагын улсын алба/ -оос “хэт даврагчид”-ын үзэл санааг агуулсан неофашист удирдагчийн талаарх сурвалжлага, ярилцлагыг албан ёсны сэрэмжлүүлэг болгон хүргүүлж байсан байна.

Роскомнадзор нь олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөг хөхиүлэн дэмжих зорилготой байгууллага бөгөөд 2007 оны 3 сарын 12-нд ОХУ-ын Ерөнхийлөгч Дмитрий Медведевийн

[82] http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_of_the_press_in_Russia

тушаал[83]-аар байгуулах эх үндсийг тавьж, Засгийн газрын шууд удирдлага[84], тэр дундаа Соёлын сайдын харьяанд ажиллахаар байгуулагджээ.

Эрх баригчид энэхүү хүчтэй улс төржиж байгаа явдлыг зогсоохын тулд эрх зүйн шинэтгэлийг хэрэгжүүлэхийг зорьсоор байв. Ерөнхийлөгч Медведев Холбооны улсын нууц албаны хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуульд гарын үсэг зурсан бөгөөд энэ нь хэвлэл мэдээллийг “хэт даврагчид”-ын үйл ажиллагаанаас холдуулахад нэг хэсэг нь чиглэнэ гэж үзсэн. Олон улсын байгууллагаас явуулсан судалгаагаар ОХУ бол хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөгүй улс төдийгүй, сэтгүүлчдийн эсрэг гэмт хэрэгтнүүдийг ял шийтгэлээс чөлөөлдөг, хууль ёсгүй, журамгүй байдал өргөн тархсан, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн орчин нь дэлхий дээрх хамгийн аюултай улс[85] гэж тооцогдсон байна.

1.2. Эрх зүйн орчин

- Үндсэн хууль
- Эрүүгийн хууль

ОХУ -ЫН ҮНДСЭН ХУУЛИАС /1993.12.12/

2 дугаар бүлэг. Хүний эрх, эрх чөлөө

29 дүгээр зүйл.

1. Хүн бүр үг хэлэх болон үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөөтэй.
2. Нийгэм, үндэстэн эсхүл шашны тэмцэл, өс хонзон, суртал ухуулга, үймээн самуунд өдөөн хатгахыг хориглоно. Нийгэм, үндэстэн, үндэстний цөөнх, шашин эсхүл хэл шинжлэлийн дээрэнгүй чанарын суртал ухуулга явуулахыг хориглоно.
3. Хэнийг ч өөрийн үзэл бодлоо илэрхийлэхийг албадах болон үзэл бодлоо илэрхийлсэний төлөө гэм буруутайд тооцож, үл тоомсорлож болохгүй.
4. Хүн бүр аливаа мэдээллийг хууль ёсны замаар хүлээн авах, мэдээлэх, дамжуулах, тараах, чөлөөтэй үзэх эрхтэй. Холбооны улсын хуулийн дагуу төрийн нууцад хамаарах мэдээллийн жагсаалтыг тодорхойлно.
5. Нийтийн мэдээллийн эрх чөлөөг хуулиар баталгаажуулна. Цензур тогтоохыг хориглоно.[86]

ОХУ -ЫН ЭРҮҮГИЙН ХУУЛИАС /1996.06.13/

129 дүгээр зүйл. Гүтгэх

1. Хүний нэр төр, алдар хүндийг гутаах худал мэдээллийг санаатайгаар гүтгэн тараасан бол 80 мянга хүртэл тэнцэх хэмжээний рублиэр, эсхүл 6 сар хүртэл хугацааны цалин, хөлс, эсхүл түүнтэй адилтгах орлоготой тэнцэх хэмжээгээр торгох, эсхүл 120-180 цагийн албадан хөдөлмөр хийлгэх, эсхүл 1 жил хүртэл хугацаагаар засан хүмүүжүүлэх ажил хийлгэх ял шийтгэнэ. /ойролцоогоор 3,200,000 төгрөгтэй тэнцэнэ./

2. Гүтгэлэг нь нийтийн өмнө эсхүл олон нийтэд тараасан болон олон нийтийн хэвлэл

[83] http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?960206

[84] http://www.rsoc.ru/eng/

[85] http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e9bec3013.html [accessed 11 November 2012]

[86] http://www.departments.bucknell.edu/russian/const/constit.html

мэдээллийн хэрэгслийн гүжирдлэг агуулсан бол 120 мянга хүртэл тэнцэх хэмжээний рублиэр, эсхүл 1 жил хүртэл хугацааны цалин, хөлс, эсхүл түүнтэй адилтгах орлоготой тэнцэх хэмжээгээр торгох, эсхүл 120-180 цагийн албадан хөдөлмөр хийлгэх, эсхүл 1-2 жил хүртэл хугацаагаар засан хүмүүжүүлэх ажил хийлгэх, эсхүл 3-6 сар хүртэл баривчлах ял шийтгэнэ. /ойролцоогоор 4,800,000 төгрөгтэй тэнцэнэ./

3. Хүнийг хүнд болон онц хүнд гэмт хэрэг үйлдсэн гэж гүтгэвэл 100-300 мянга хүртэл тэнцэх хэмжээний рублиэр, эсхүл 1-2 жил хүртэл хугацааны цалин, хөлс, эсхүл түүнтэй адилтгах орлоготой тэнцэх хэмжээгээр торгох, эсхүл 3 жил хүртэл хугацаагаар хорихоор, эсхүл 4-6 сар хүртэл баривчлах, эсхүл 3 жил хүртэл хугацаагаар эрх чөлөөг хасах ял шийтгэнэ. /ойролцоогоор 4,000,000-12,000,000 төгрөгтэй тэнцэнэ./

130 дугаар зүйл. Доромжлох

1. Доромжлох нь хүний нэр төр, алдар хүндийг гутаан ёс журамгүй хэлбэрээр илэрхийлэгдсэн бол 40 мянга хүртэл тэнцэх хэмжээний рублиэр, эсхүл 3 сар хүртэл хугацааны цалин, хөлс, эсхүл түүнтэй адилтгах орлоготой тэнцэх хэмжээгээр торгох, эсхүл 120 цаг хүртэл албадан хөдөлмөр хийлгэх, эсхүл 6 сар хүртэл хугацаагаар засан хүмүүжүүлэх ажил хийлгэх ял шийтгэнэ. /ойролцоогоор 1,600,000 төгрөгтэй тэнцэнэ./

2. Нийтийн өмнө эсхүл олон нийтэд тараасан болон олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр доромжилсон бол 80 мянга хүртэл тэнцэх хэмжээний рублиэр, эсхүл 6 сар хүртэл хугацааны цалин, хөлс, эсхүл түүнтэй адилтгах орлоготой тэнцэх хэмжээгээр торгох, эсхүл 180 цаг хүртэл албадан хөдөлмөр хийлгэх, эсхүл 1 жил хүртэл хугацаагаар засан хүмүүжүүлэх ажил хийлгэх ял шийтгэнэ.[87] /ойролцоогоор 3,200,000 төгрөгтэй тэнцэнэ/

2. ШВЕДИЙН ВАНТ УЛС

2.1. Шведийн Вант Улс дахь хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай асуудал

Шведийн Вант Улс бол 1766 оноос хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн хүрээнд хэвлэлийн эрх чөлөө нь хууль, эрх зүйн хүчтэй хамгаалалтад байдаг улс юм. Дэлхийн Хэвлэлийн эрх чөлөөний хамгийн анхны хууль нь энэ 1766 оны хууль бөгөөд олон улсын эрх чөлөөний байгууллагын явуулсан судалгаагаар Швед улс хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөтэй улс гэж үзсэн байна[88].

Тус улсын парламнетын эрх зүйн актууд /The Riksdag act/-д хариуцлагын талаар тусгахдаа тухайн хэвлэгдсэн мэдээллийг эзэмшигч, зохиогч, эсхүл тогтмол болон тогтмол бус хэвлэлийг хариуцан нийтлэгч хариуцлага хүлээхээр заасан ба торгуулийн хэмжээний талаар тодорхой зүйл заагаагүй бөгөөд нэхэмжлэл дэх хохирлыг барагдуулах, мэдээлэл материалыг хураан авах зэргээр заасан байна. Мөн онц болон дайны байдал зарлагдсан үед өдөөн хатгасан аливаа мэдээлэл тараавал авах арга хэмжээний талаар заасан байна. Эрүүгийн хуульдаа гүтгэх гэмт хэргийн талаар тодорхой заасан бөгөөд 6 сараас 2 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заажээ. Мөн уг харилцаатай холбоотой аливаа хяналтыг Хууль зүйн сайд хяналт тавих ба хариуцлагын талаарх аливаа асуудалд мөн түүний шийдвэрээр хандах талаар заасан байна.

[87] http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1697/file/0cc1acff8241216090943e97d5b4.htm/preview

[88] http://www.unhcr.org/refworld/country,,FREEHOU,,SWE,4562d8b62,4e9bec251e,0.html

2.2. Эрх зүйн орчин

- Үндсэн хууль
- Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хууль
- Эрүүгийн хууль

ШВЕДИЙН ВАНТ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИАС /1975.01.01/

Үндсэн хуулийн үндсэн дөрвөн зарчимтай. Үүнд:

- Засгийн газрын баримт бичиг
- Тасралтгүй үргэлжлэх байдал
- Хэвлэн нийтлэх эрх
- Үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх орно.

Хүний үндсэн эрх, эрх чөлөө хэмээх 2 дугаар бүлэгт зааснаар:

1 дүгээр зүйл. Иргэн бүр төрийн захиргаатай харилцах харилцаандаа эдлэх эрхэд:

1. Үгийн эрх чөлөө: үзэл бодол, санал, дүгнэлт, сэтгэлийн хөдөлгөөнөө илэрхийлэхдээ амаар, бичгээр болон төсөөлөн илэрхийлэх, дүрслэх, эсхүл ямар ч замаар мэдээ мэдээллийг дамжуулах, мэдээлэх эрхтэй.
2. Мэдээллийн эрх чөлөө: өөртөө мэдээлэл олж авахдаа бусдын хэлсэн зүйл, ярианаас олж авах эрхтэй.
3. Нэгдэх /цуглах/ эрх чөлөө: мэдээлэл олж авах, эсхүл санал, дүгнэлтээ илэрхийлэх зэрэг аливаа зорилгоор уран бүтээлч үйл ажиллагаа болон аливаа уулзалтыг зохион байгуулах болон оролцох эрхтэй.
4. Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөтэй холбоотой нөхцөл байдалд Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийг дагаж мөрдөнө[89].

ШВЕДИЙН ВАНТ УЛСЫН ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИАС

8 дугаар бүлэг. Хариуцлага хүлээх нөхцөлүүд

1 дүгээр хэсэг. **Тогтмол хэвлэлийн хариуцлага**

1 дүгээр зүйл.

1. Тогтмол хэвлэл нийтлэгдэх үед хариуцлагатай нийтлэгч бүртгэлтэй байсан хувь хүн тогтмол хэвлэлд хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг үйлдэгдсэний хариуцлагыг хүлээнэ.
2. Хариуцлагатай нийтлэгчээр орлогч бүртгэгдсэн байсан бол орлогч нь хариуцлага хүлээнэ.

2 дугаар зүйл.

1. Тогтмол хэвлэл нийтлэгдэж гарах үед хэвлэлийн лиценз байгаагүй, эсхүл 1.1-д заасан хариуцлагатай нийтлэгч шаардлагад нийцээгүй, үүргээ гүйцэтгэхээр больсон байсан тохиолдолд эзэмшигч хариуцлага хүлээнэ.
2. Эзэмшигч мөн хариуцлагатай нийтлэгчийг дүр төдий томилсон байсан болон 5 дугаар бүлгийн 3 дугаар зүйлд заасан эрх мэдлээ тогтмол хэвлэл нийтлэгдэхэд эдэлж байгаагүй тохиолдолд хариуцлага хүлээнэ.

[89] http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11805

3. Хариуцлагатай нийтлэгч байсан орлогч тогтмол хэвлэл хэвлэгдэх үед ажлын шаардлагад нийцээгүй, түүний томилолтын хугацаа дууссан байсан, эсхүл энэ зүйлийн 2 -т заасан нөхцөл байдал орлогчид хамаарч байвал эзэмшигч хариуцлага хүлээнэ.

3 дугаар зүйл.

Тогтмол хэвлэл хэвлэгдэж гарсан үед эзэмшигчийг нь тогтоох боломжгүй бол хэвлэж гаргасан хүн /газар/ түүний оронд хариуцлага хүлээнэ.

4 дүгээр зүйл.

Хэвлэн гаргаж буй хүн /газар/ нь тодорхойгүй тогтмол хэвлэл, эсхүл буруу зүйл гэдгийг тараан түгээгч мэдэж байгаа бол хэвлэн гаргаж буй хүн /газар/ тодорхойгүй тохиолдолд тараан түгээгч хариуцлага хүлээнэ.

2 дугаар хэсэг. **Тогтмол бус хэвлэлийн хариуцлага**

5 дугаар зүйл.

Тогтмол хэвлэлээс бусад хэвлэлд хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг гарсан бол зохиогч нь 3 дугаар бүлгийн 2 дугаар зүйлд заасны дагуу мэдэгдэж байвал зохиогч өөрөө хариуцлага хүлээнэ. Зохиогч түүний зөвшөөрөлгүйгээр түүний нэр, хуурамч нэрийг хэвлэж нийтэлсэн зүйлийн төлөө хариуцлага хүлээхгүй.

6 дугаар зүйл.

1.5 дугаар зүйлийн дагуу зохиогч хэд хэдэн зохиогчийн бичсэн зүйлд хувь нэмэр оруулсан ба 3 дугаар бүлгийн 2 дугаар зүйлд заасны тусгайлан хариуцсан нийтлэгч томилогдсон байсан бол уг нийтлэгч хариуцлага хүлээнэ.

2.1-д зааснаас бусад хэвлэгдсэн материалын хувьд зохиогч нь хэвлэгдэх үед нас барсан байвал хариуцлагатай нийтлэгч хариуцлага хүлээнэ.

3.Хариуцлагатай нийтлэгч түүний нэр, хуурамч нэр түүний зөвшөөрөлгүйгээр ашиглагдсан тохиолдолд хариуцлага хүлээхгүй.

4.Тогтмол хэвлэлээс бусад хэвлэлийн материалын хариуцлагатай нийтлэгч нь зохиогч нь биш бөгөөд материалыг бэлтгэж хэвлүүлж байгаа хүн байх болно.

7 дугаар зүйл.

1.5,6 дугаар зүйлийн дагуу зохиогч, хариуцлагатай нийтлэгчийн аль нь ч хариуцлага хүлээхгүй, эсхүл материал нийлэгдэж гарах үед нас барсан байвал нийтэлсэн хүн хариуцлага хүлээнэ.

2.Тогтмол хэвлэлээс бусад хэвлэлийн нийтлэгч нь бусдын бичсэн зүйлийг бэлтгэж хэвлүүлж байгаа хүн юм.

8 дугаар зүйл.

Нийтлэгч байгаагүй, эсвэл нэрийг нь тодорхойлох боломжгүй бол хэвлэгч хариуцлага хүлээнэ.

9 дүгээр зүйл.

4 дүгээр зүйлийн нөхцөл мөн тогтмол хэвлэлээс бусад хэвлэлийн материалыг түгээгчийн хариуцлагад хамаарна.

3 дугаар хэсэг. Бүх төрлийн хэвлэлд хамаарах нөхцөлүүд

10 дугаар зүйл.

1.2, 5, 6, 7 дугаар зүйлийн хариуцлага хүлээх байсан хүн материал хэвлэгдэж нийтлэгдэх үед Швед улсад оршиг суугаа газар нь мэдэгдэхгүй, хэргийг шийдвэрлэх үед хаана байгаа нь тогтоогдоогүй тохиолдолд хариуцлагыг дараагийн хариуцлагатай хүн хүлээнэ. Энэ нь 6 дугаар зүйлийн 1-д зааснаас бусад тохиолдолд тогтмол бус хэвлэлийн хариуцлагатай нийтлэгч юм уу, тараан түгээгч хариуцлага хүлээхгүй гэсэн нөхцөлтэй байна.

2.1, 2, 5, 6, 7 дугаар зүйлийн дагуу хариуцлага хүлээх байсан этгээдийг шийтгэлээс чөлөөлөх нөхцөл байдал байгаа юм уу, түүний дараа хариуцлага хүлээх хүн энэ нөхцөл байдлын талаар мэдэж байсан, мэдэх ёстой байсан тохиолдолд адил нөхцөл үйлчилнэ.

11 дүгээр зүйл.

Буруутгагдсанаас өөр хүн энэ бүлэгт заасны дагуу хариуцлага хүлээх болох нөхцөл байдлыг зөвхөн шүүх хурлаас өмнө чухал нотолгоо илэрсэн тохиолдолд авч үзнэ.

12 дугаар зүйл.

Энэ бүлэгт заасны дагуу хэвлэмэл материалын төлөө хариуцлага хүлээх хүний хариуцлагыг тодорхойлохдоо материалын агуулгад уг хүний мэдлэг болон зөвшөөрөл шингэсэн, санаа нийлсэн гэж үзнэ.

9 дүгээр бүлэг. Хяналт ба ял шийтгэл

1 дүгээр зүйл.

Одоогийн хууль зүйн актуудад заагдсан хэвлэлийн эрх чөлөөний хязгаар зөрчигдөхгүй байхад Хууль зүйн сайд хяналт тавина.

2 дугаар зүйл.

1.Хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэгт зөвхөн Хууль зүйн сайд яллагч байж болно. Түүнээс өөр хэн ч хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэгтэй холбоотой шүүхийн өмнөх мөрдөн шалгалт /байцаалт/ эхлүүлэх эрхгүй. Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол зөвхөн Хууль зүйн сайд болон хариуцсан шүүх уг гэмт хэрэгт сэжиглэгдсэн этгээдүүдийн хувьд албадлагын арга хэмжээг хэрэглэхийг зөвшөөрч болно.

2.Засгийн газар эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагааг хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг үйлдсэн гэсэн үндэслэлээр эхлүүлэхийн тулд Хууль зүйн сайдад хэвлэлийн материалыг мэдүүлж, гомдол гаргаж болно. Хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэгтэй холбоотой олон нийтийн эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагааг зөвхөн Засгийн газрын зөвшөөрөлтэйгөөр эхлүүлж болно гэдгийг хуульд зааж өгч болно.

3.Үүнтэй адил зөвхөн Хууль зүйн сайд хэвлэлийн эрх чөлөөтэй холбоотой боловч түүний эсрэг бий болон уг хуулийн бусад нөхцөлийг зөрчиж байгаа хэргүүдэд яллагч байна.

3 дугаар зүйл.

1.Хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг дээр тулгуурлан эрүүгийн байцаан шийтгэж үйл ажиллагааг эхлүүлэх эрх тогтмол хэвлэлийн хувьд материал нийтлэгдэх үед хүчинтэй лицензтэй байсан бол зургаан сарын дараа, тогтмол бус хэвлэлийн хувьд нийтлэгдсэн өдрөөс нэг жилийн дараа хүчингүй болно. Хэрэв дээр дурдсан хугацаанд олон нийтийн эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагаа явагдаж эхэлсэн бол энэ үйл ажиллагаанаас гадна уг хэрэгт хариуцлага хүлээх бусад

этгээдүүдийн эсрэг шинэ үйл ажиллагаа эхлүүлж болно.

2.Хэвлэлийн эрх чөлөөни эсрэг гэмт хэрэгт гэмт хэрэг эрүүгийн ялтай бол шийдэж дуусах хугацаанд хамаатай хуулийн нөхцөлүүд мөн үйлчилнэ.

4 дүгээр зүйл.

Хувираа гомдол мэдүүлэгчийн хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэргийг мэдээлэх, эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагаа эхлүүлэх эрхийг хуулиар зохицуулна.

5 дугаар зүйл.

8 дугаар бүлэгт заасан нөхцөлөөр хэн ч хариуцлага хүлээхгүй, Хаант улсын хил хязгаар дотор хариуцлагатай хүнд зарлан дуудах хуудас хүргүүлэх боломжгүй бол яллагч юм уу, гомдол гаргагч хэвлэгдсэн материалыг эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагааны оронд хурааж авах өргөдөл гаргаж болно.

10 дугаар бүлэг. Тусгай албадах арга хэмжээнүүд

1 дүгээр зүйл.

1.Хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэгтэй холбоотой хэвлэгдсэн материалыг хурааж авч магадгүй гэсэн шалтгаан байгаа бол материалыг шийдвэр гартал хурааж авч болно.

2.7 дугаар бүлгийн 8 дугаар зүйлд хамаарах шүүхийн шийдвэр хүлээж буй хэргүүдийн хувьд тогтмол хэвлэлийг нийтлэн гаргахад хориг тавьж болно.

2 дугаар зүйл.

Хэрэв зөрчил, гэмт хэрэг нь эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагаанд хамаарч байгаа бол Хууль зүйн сайд хэвлэл нийтлэлийг хураан авч, хэвлэлтэнд хориг тавих, шийдвэрийг гаргахаас өмнө, эсхүл шүүхэд хураан авах тухай өргөдөл гаргаж болно. Хуулийн дагуу улсын яллагч өөрийн эрх мэдлийн хүрээн дэх материалыг хураан авах эрх мэдэлтэй байхаар зохицуулж болно.

3 дугаар зүйл.

Улсын яллагч материал хураан авах шийдвэр гаргасан бол энэ тухай нэн даруй Хууль зүйн сайдад мэдэгдэх ёстой. Хууль зүйн сайд цааш нь тушаал хүчин төгөлдөр хэвээр үлдэх эсэхийг шийднэ.

4 дүгээр зүйл.

Хууль зүйн сайд материалыг хураах тушаал гаргасан, улсын яллагчийн тушаалыг баталгаажуулсан бол хууль зүйн шийдвэр гаргаснаас хоёр долоо хоногийн дотор нийтийн эрүүгийн байцаан шийтгэх үйл ажиллагаа эхлэх юм уу, хэвлэгдсэн материалыг хураан авах тухай өргөдөл гаргаж болно. Эдгээр нөхцөлүүд хангагдаагүй тохиолдолд хураан авах тушаал болон түүнийг дагалдсан хэвлэх хориг бүгд хүчингүй болно.

5 дугаар зүйл.

1.Хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэргийн юм уу, материалыг хураан авах өргөдлийг шүүхэд гаргасны дараа байцаан шийтгэх үйл ажиллагаа эхэлсэн бол шүүх материалыг хураан авах, хэвлэлийн хориг тавих шийдвэр гаргах юм уу, тийм шийдвэрийг хүчингүй болгож болно.

2.Ийм үйлдлийн хувьд шийдвэрт хүрэхдээ шүүх урьд гаргасан тушаал хүчин төгөлдөр үлдэх эсэхийг тодорхойлно. Шүүхийн шаардлагын хэмжээнд байгаагүйгээс

хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон, эсхүл шүүх хэвлэсэн материалыг эрүүгийн шинжтэй эсэхийг тодорхойлохгүйгээр хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон ба материалыг хураан авах тухай өргөдөл тавигдана гэсэн шалтгаан байгаа бол шүүх шүүхээр тогтоосон тодорхой хугацаанд тушаал хүчинтэй байх шийдвэр гаргаж болно. Энэ хугацаанд ямар ч арга хэмжээ аваагүй бол тушаал хүчингүй болно.

6 дугаар зүйл.

Хураан авах тушаалд ямар хэсэг /хэсгүүд/ энэ хураан авах тушаалын шалтгаан болсныг заах ба зөвхөн тэр хэсэг /хэсгүүд/ агуулагдаж байгаа боть, хэсэг, дугаарыг хурааж авна.

7 дугаар зүйл.

Хураан авах тушаалыг цагдаагийн байгууллага хэрэгжүүлнэ. Хураагдсан хэвлэмэл материалыг тараах нь 6 дугаар бүлгийн 3 дугаар зүйлд заасны дагуу хориотой.

8 дугаар зүйл.

1.Зөвхөн тараахад зориулагдсан байсан хэвлэмэл материалыг хураан авна.

2.Хураан авсны баталгааг хураан авах үйл ажиллагаа явагдсан газрын эзэн болон материалыг хэвлэх хүнд хүргэж өгнө. Энэ баталгаа нь хураан авах шалтгаан болсон хэсэг /хэсгүүд/-ийн талаар мэдээлэл агуулсан байх ёстой.

9 дүгээр зүйл.

Хураан авах тушаалыг буцаасан тушаал хүчингүй болсон тохиолдолд хураасан зүйлийг буцааж олгоно.

11 дүгээр зүйл.

1.Улс орон дайны байдалд юм уу, дайны аюултай байдалд байгаа үед 7 дугаар бүлгийн 4 дүгээр зүйлийн дагуу шийтгэгдэх, зэвсэгт хүчин өөрийн үүргийг биелүүлэхгүй байхад хүргэх агуулга бүхий хэвлэмэл материал армийн анги нэгтгэлд олдсон бол хууль, эрх зүйн мэдлэг чадвартай уг анги нэтгэлийн ёс зүйн асуудлыг шийдвэрлэх эрх бүхий офицер уг материалыг хураах тушаал гартал хураан авч болно.

2.Хэрэв удаашрал аюулд хүргэх боломжтой бол хуулийн дагуу өөр офицер дээрх үйлдлийг хийх шийдвэр гаргаж болно. Ингэхдээ энэ тухайгаа 1-д заасан офицерт нэн даруй мэдэгдэх ба уг офицер материал хурааж авсан нь хэвээр байх эсэхийг шийднэ.

12 дугаар зүйл.

11 дүгээр зүйлийн нөхцөлийн дагуу шийдвэр гарсан бол энэ тухайгаа Хууль зүйн сайдад нэн даруй мэдэгдэх ёстой. Хууль зүйн сайд цаашид тушаал хүчин төгөлдөр байх эсэхийг шийднэ.

13 дугаар зүйл.

Торгуулийн дагуу хариуцлагад хамаатай хуулийн ерөнхий нөхцөлүүд хэвлэх хоригийн эсрэг тараагдсан тогтмол хэвлэл, ийм хоригт тусгайлан заагдсан тогтмол хэвлэлийг зарлан тунхаглаж үргэлжлүүлж байгаа тогтмол хэвлэлд мөн адил үйлчилнэ.

14 дүгээр зүйл.

Хэвлэмэл материалын хуулбар хэвлэлийн эрх чөлөөний асуудалтай холбоотой шалгах үйл явцад чухал гэж үзвэл түүнийг хурааж авч болно. Үүнтэй холбоотойгоор 2, 3, 5 /1/, 6, 7

/1/ ба 9 дүгээр зүйлийн нөхцөл үйлчилнэ. Мөн чухал хэсгүүдэд хуулийн хураан авах тухай ерөнхий нөхцөл үйлчилнэ.

11 дүгээр бүлэг. Хувийн нэхэмжлэлийн хохирол барагдуулах талаар

1 дүгээр зүйл.

1.Хэвлэлийн эрх чөлөөг буруугаар ашигласан гэдэг үндэслэлээр хохирол барагдуулах нэхэмжлэлийг зөвхөн уг нэхэмжлэлд заагдсан хэвлэмэл материалд хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт агуулагдаж байгаа тохиолдолд гаргаж болно. Өөрөөр заагаагүй бол уг нэхэмжлэлийг 8 дугаар бүлгийн дагуу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх хүнд гаргана. 8 дугаар бүлгийн 10 дугаар зүйлд заасан нөхцөл байдлын улмаас уг хүнд хариуцлага шилжсэн бол нэхэмжлэл мөн түүний өмнө хариуцлагатай байсан хүнд шилжинэ.

2.8 дугаар бүлгийн 12 дугаар зүйлийн хариуцлагатай холбоотой нөхцөл нь хохирол барагдуулах нэхэмжлэлд мөн хамаарна.

3.Хуулийн чухал нөхцөлүүдийг 7 дугаар бүлгийн 2 юм уу, 3 дугаар зүйлд заасан гэмт хэрэг зөрчилд хамааралтай хохирол барагдуулах нэхэмжлэлийг авч үзсэний үндсэн дээр хэрэглэнэ.

2 дугаар зүйл.

Тогтмол хэвлэлийн хариуцлагатай нийтлэгч, түүний орлогчийн эсрэг гаргасан хохирол барагдуулах нэхэмжлэлийг мөн эзэмшигчийнх нь эсрэг гаргаж болно. Хэвлэмэл материалын хувьд зохиогч юм уу, хариуцлагатай нийтлэгчийн эсрэг гаргаж буй нэхэмжлэлийг мөн нийтлэгчийн эсрэг гаргаж болно.

3 дугаар зүйл.

Хэрэв хэн нэгэн хүн хуулийн этгээдийн хууль зүйн төлөөлөгч, итгэмжлэгдсэн хүн, зохицуулагчийн хувиар хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэргээс гарсан хохирлын хувьд хариуцлага хүлээх бол хохирол барагдуулах нэхэмжлэлийг тэр хуулийн этгээд, итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, зохицуулагч төлөөлж байгаа хүн гаргаж болно.

4 дүгээр зүйл.

Энэ бүлгийн дагуу хувь хүн өөр хэн нэгэн хүний хамт хариуцлага хүлээх бол уг хүмүүс хамтдаа болон тусдаа хариуцлага хүлээнэ. Хоёр тал хэрхэн хариуцлага хүлээхийг хуулийн нөхцөлийн дагуу шийдвэрлэнэ.

5 дугаар зүйл.

Эрүүгийн хуулийн дагуу хариуцлага хүлээх хугацаа нь дууссан, эсхүл Эрүүгийн хуулийн дагуу арга хэмжээ авах боломжгүй ч хэвлэлийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэргийн улмаас гарсан хохирлыг барагдуулах нэхэмжлэлийг гаргаж болно[90].

ШВЕДИЙН ВАНТ УЛСЫН ЭРҮҮГИЙН ХУУЛИАС /1965.01.01/

5 дугаар бүлэг. Гүтгэх

1 дүгээр хэсэг.

Хэн нэг хүн бусдыг гэмт хэрэгтэн эсвэл буруу зүйл хийж байна гэх эсвэл тухайн хүнийг ямар нэг байдлаар үл хүндэтгэх зорилготой мэдээлэл өгсөн бол гүтгэх шийтгэл хүлээлгэн

[90] http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=267691

торгууль ноогдуулна. Хэрэв тухайн хүн өөрийгөө тийнхүү илэрхийлэх үүрэг хүлээсэн байсан бол тухайн байдлыг харгалзан үзэж, тухайн зүйл дээр өгсөн мэдээлэл зөвтгөж болохуйц байх, эсвэл хэрэв тэрээр тухайн мэдээллийг тодорхой шалтгааны улмаас өгсөн бөгөөд энэ нь унэн зөв гэдгийг баталж чадсан тохиолдолд шийтгэл ноогдуулахгүй.

2 дугаар хэсэг.

Хэрэв 1 дүгээр хэсэг дээр тодорхойлогдсон хэрэг нь зүй зохисгүй гэж тооцогдвол гүтгэсний торгууль, эсвэл 2 жилээс хэтрэхгүй хорих ял ноогдуулна.

Тухайн тараагдсан мэдээлэл хэр их цар хүрээнд тархсан, мөн утга агуулга, хэр ноцтой хор хохиролтой мэдээлэл зэргийг авч хэлэлцсэний үндсэн дээр тухайн хэрэг хэр зүй зохисгүй гэдгийг үнэлэн дүгнэнэ.

3 дугаар хэсэг.

Хэн нэг хүн нь аль нэг хүнийг нэр хоч өгч доромжлох, эсвэл бүрүүшаан гутаасан тохиолдолд шийтгэл ноогдуулна. Хэрэв тухайн хэрэг 1, 2 дугаар хэсэгт хамрагдаж шийтгэгдэхүйц биш бол гаргасан зан аашных нь төлөө торгууль ноогдуулна.

Хэрэв тэрхүү гэмт хэрэг зүй зохисгүй гэж тооцогдвол Ds 1999:36 23 /Гүтгэх гэмт хэргийн бүлгийн дугаар/ дагуу торгууль, эсвэл 6 сар хүртэл хорих ял ноогдуулна.

4 дүгээр хэсэг.

Гүтгүүлсэн хүн нас барсан тохиолдолд энэ нь ард үлдэгсдэд нь гомдолтой бол 1, 2 дугаар хэсэгт заасанчлан хариуцлага хүлээнэ. Энэхүү хэрэг нь түүнийг амьд байх үед нь тайван бус байлгасан бол түүний нэр төрийг сэргээх хэрэгтэй.

5 дугаар хэсэг.

Хохирогчоос өөр тал 1-3 дугаар хэсэгт заагдсан хэргийг шүүх эрхгүй. Хэрэв хохирогч өөрөө гэмт хэргийг ард олны дунд шүүх онцгой шаардлагатай гэж үзвэл шүүгч ёсоор болгож болно:

1. Гүтгэлэг ба зүй зохисгүй гүтгэлэг
2. Хэн нэгний ажлын үүрэг болон ажлын дадал зуршлыг доромжлох
3. Хэн нэгнийг арьс өнгө, шашин шүтлэг, үндэс угсаа, үүсэл гарлыг далд утгаар гутаан доромжлох
4. Хэн нэгнийг бэлгийн чиг хандлагаар нь далд утгаар гутаан доромжлох

Нас барсан хүний шүүх ажиллагааг түүний гэр бүл, эцэг эх, үе залгамжлагч нар оролцон явуулах ба хэрэв тодорхой шалтгаанууд байвал олон нийтэд нээлттэй шүүх хурал зарлана. Хэрэв 1-3 дугаар хэсэгт заасан хэрэг нь Швед улсад байгаа гадны төлөөлөгч болон гадны хүчнийг доромжилсон бол эхний хэсэг дээрх хуулийн заалтын дагуу олон нийтийн шүүгч шүүнэ. Засгийн газар болон Засгийн газрын эрх бүхий албан тушаалтны зөвшөөрөлгүйгээр ийнхүү шүүж болохгүй. (Law 1998:393)24 Ds 1999:36[91].

* * *

Ашигласан эх сурвалж:

1. Report of The Freedom House - http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e9bec3013.html [accessed 11 November 2012]
2. Constitution of The Russian Federation - http://www.departments.bucknell.edu/russian/const/constit.html

[91] http://www.government.se/sb/d/3926/a/27777

3. The Criminal code of The Russian federation - http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1697/file/0cc1acff8241216090943e97d5b4.htm/preview
4. Report of The Freedom House - http://www.unhcr.org/refworld/country,,FREEHOU,,SWE,4562d8b62,4e9bec251e,0.html
5. Constitution of Sweden - http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11805
6. The freedom of the press act of Sweden - http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=267691
7. The Swedish Penal code - http://www.government.se/sb/d/3926/a/27777
8. http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?960206
9. http://www.rsoc.ru/eng/
10. http://www.government.se/sb/d/3926/a/27777
11. http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-press